

## **Vládní řešení koronavirové krize prostřednictvím nahodile vytvořené expertní skupiny bylo chybné.**

Epidemie covid-19 je dlouhodobou záležitostí, a proto jí nelze chápat pouze jako virovou nákazu, ale také jako závažný psychosociální patogen. Kvalita života a příčiny úmrtí, ovlivněné plošnými restriktivními opatřeními, nemají jen biologický rozměr onemocnění, ale mají též rozměry duševní, sociálně ekonomické či existenciální. Covid-19 musí zůstat pouze nemocí a nesmí se stát nástrojem k proměně společnosti.

Zdraví člověka lze trvale poškodit jak virovou nákazou, tak nejrůznějšími omezeními, které navozují úzkost a depresi, vylučují jedince ze společnosti, zpřetrhají vztahy, způsobují sociální úpadek, ztrátu ekonomických jistot a rovněž ztrátu životního smyslu.

Právě proto musí být dlouhodobé restrikce a omezení vzdělávacího a výchovného procesu podloženy mimořádně průkaznými důvody. Musí v nich být zohledněny nejen bezprostřední dopady, ale také ty dlouhodobé. Cílem pak musí být nejen rychlá záchrana životů, ale rovněž dlouhodobé zachování společenské infrastruktury, hodnotového a společenského systému.

To vše se zvláštním důrazem na normální vývoj dětí, zachování funkčních rodin, mezigenerační komunikaci a podporu a zachování vzdělávacího a výchovného systému, ale také kulturního, sportovního a duševního života.

Musí jít také o zachování prosperující ekonomiky s důrazem nejen na hrubý domácí produkt a celkovou zaměstnanost, ale neméně též na existenci a komunitní význam malých firem a živností.

K zvládání těchto epidemických situací má vláda standardní mechanismy řízení epidemie. V této standardizované struktuře hraje hlavní roli ministr zdravotnictví a hlavní hygienik, případně hlavní epidemiolog. Jejich servisní organizací je Státní zdravotní ústav se svými národními referenčními laboratořemi a epidemiology. Tato struktura je v České republice vybudována a skládá se z expertů, kteří mají několikaleté zkušenosti s řízením epidemie.

**Bohužel, tato standardní struktura a její odborná doporučení a rozhodnutí pro řešení koronavirové krize byly a stále jsou odsouvány na vedlejší kolej.**

**Namísto toho vláda postupovala a postupuje zcela nesystémově, když se při zavádění a nyní redukci restriktivních opatření odvolává a upřednostňuje expertní stanoviska Mezioborové skupiny pro epidemické situace (MeSES).**

**To považujeme za velký problém a také za nejistotu a ohrožení do budoucna. Tento pochybný způsob řízení a rozhodování vlády stále pokračuje a v jeho intencích je nadále přijímána řada zásadních rozhodnutí, často s dlouhodobými dopady na společnost a stát.**

Zatímco ve vyspělých státech zajišťují tyto činnosti a expertní doporučení uznávané instituce, jako například německý Spolkový ústav pro kontrolu a prevenci nemocí (Institut Roberta Kocha) nebo ve Francii Pasteurův ústav, v České republice státoprávní expertízu a garanci dnes poskytují jednotlivci, jen rámcově kvalifikovaní odborníci, vybraní dle jejich vlastního zájmu, případně podle nejasných preferencí vládních činitelů, zvláště premiéra.

To vše bez ohledu na jejich dlouhodobou odbornou způsobilost, například nikdo z členů MeSES není studovaným ani atestovaným epidemiologem.

**Takto zcela nesystémově a nejasně sestavená skupina odborníků, jež nenese žádnou právní, ekonomickou ani politickou odpovědnost, má obrovský vliv na finální vládní rozhodování a jednotlivá přijímaná celospolečenská nařízení (vláda se jimi zaštiťuje při rozhodování o zásadních občanských omezeních, o zavírání/znovuotevírání škol, obchodů, kulturních zařízení atd.).**

Proč vláda přistoupila k nestandardnímu řízení krizové situace? Proč jsou ze hry vyřazovány k tomu určené instituce a odborníci a namísto toho představitelé vlády využívají účelově, či nahodile sestavených expertních týmů?

**Budou tyto nesystémové kroky ve zvládání epidemie sloužit ke zdůvodnění průniků individuálních a ekonomických zájmů a k následné obhajobě vládních rozhodnutí, která nebyla a nejsou podložena odbornou analýzou?**

Je prokazatelné, že státy, které řídily protiepidemická opatření systémově, s využitím dlouhodobě budovaných odborných týmů a institucí s jasnou kompetencí a zodpovědností vůči státní správě a veřejnému zdraví, byly oproti ČR násobně úspěšnější, a to ve smyslu jak výrazně menších restrikcí, tak nižšího počtu úmrtí.

Plošná restriktivní opatření, která zavedla naše vláda s odvoláním na biomedicínsky profilované expertní skupiny, které pracují mimo standardní instituce bez definované odpovědnosti, bez jasného zdůvodnění, odborné oponentury a zřejmě bez uceleného (multiresortního) posouzení důsledků, budou mít mimořádně vážné a dlouhodobě negativní dopady. A to zejména na stav ekonomiky, na vzdělanost, na fungování řady institucí, na sociální, pracovní a pohybové návyky u dětí a na zdraví a sociální soudržnost nás všech.

Vládní pochybení při řešení současné koronavirové krize musí být varovným poučením pro případné budoucí zdravotnické krize.

**Považujeme za nutné, aby byly krizové situace kdykoliv v budoucnu řešeny důsledně a jedině prostřednictvím standardních a systémově zřízených orgánů a institucí, které jsou k tomu u nás určené a s tímto cílem dlouhodobě budované.**

**Je rovněž nutné zajistit nezávislost těchto institucí na aktuálním politickém cyklu či preferencích tak, aby nebyla odbornost a systémovost nahrazována nahodile nově vznikajícími vládními expertními skupinami.**

Za mimořádně důležité považujeme zásadní zlepšení komunikace mezi jednotlivými institucemi a její pevnou a jasnou strukturu, a to například zákonnou či podzákonnou normou, která by na základě zkušeností z koronavirové krize definovala pravomoci a odpovědnost jednotlivých složek státní správy, jejich vzájemné vztahy, kontrolní mechanismy a závazný, jasně definovaný a dokladovatelný způsob komunikace a jejího řízení.

Jsme přesvědčení, že bezprecedentní zdravotnická krize, spojená s onemocněním covid-19, musí vést rovněž k odborné i veřejné diskusi o rozsahu a systému poskytované zdravotní a zdravotně sociální péče v ČR, o její územní kapacitní i kvalitativní rovnoměrnosti, o personálním i finančním zajištění této oblasti a o účinném propojení jejího řízení s nadnárodními institucemi EU a WHO, aby se nemohla opakovat nepřipravenost a pozdní reakce z počátku epidemie. Jen prostřednictvím této debaty můžeme dosáhnout zlepšení a lepší připravenosti na případné další epidemie a krize.

**V Praze, dne 14. května 2021**

**Podepsáni (v abecedním pořadí):**

doc. MUDr. Martin Balík, Ph.D.

prof. MUDr. Jiřina Bartůňková, DrSc., MBA

prof. MUDr. Jiří Beneš, CSc.

prof. MUDr. Pavel Dřevínek, Ph.D.

prof. MUDr. Cyril Höschl, DrSc.

MUDr. Zdeněk Kalvach, CSc.

prof. PaedDr. Pavel Kolář, Ph.D.

doc. Mgr. Michal Kulich, Ph.D.

prof. MUDr. Jiří Neuwirth, CSc., MBA

prof. MUDr. Jan Pirk, DrSc.

MUDr. Jaroslav Svoboda

prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA